

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Кафедра психології

У світ

директор Інституту інформатизації освіти

дозволяю

професор А.І. Прокопенко

**Методичні рекомендації до виконання, оформлення та презентації
робіт на конкурс «Науковий дебют першокурсників» для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053
«Психологія»**

Харків

2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.
Сковороди
Кафедра психології

**Методичні рекомендації до виконання, оформлення та
презентації робіт на конкурс «Науковий дебют
першокурсників» здобувачів спеціальності «Психологія»**

Харків
2020

УДК 159.9**Укладачі:**

Абсалямова Лариса Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, доцент кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Даниленко Наталія Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Рецензенти:

Кузнєцов Марат Амірович, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Меднікова Ганна Ігорівна, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Методичні рекомендації до виконання, оформлення та презентації робіт на конкурс «Науковий дебют першокурсників» здобувачів спеціальності «Психологія». Укл. Абсалямова Л.М., Даниленко Н.В. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. 18 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № __ від _____ р.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

© Абсалямова Л.М.,

© Даниленко Н.В.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Самостійна робота студентів.....	4
2. Структура конкурсної наукової роботи та вимоги до її змісту.....	5
3. Рекомендації щодо змісту та виконання роботи з психології.....	9
4. Загальні вимоги до оформлення конкурсних робіт.....	10
Список використаних джерел.....	12
Додатки.....	13

ВСТУП

Вища освіта на сучасному етапі її розвитку передбачає найповнішу реалізацію інтелектуального потенціалу особистості, здатної приймати конструктивну участь в суспільних процесах і задовольняти потреби суспільства в фахівцях високої кваліфікації. Конкурс «**Науковий дебют першокурсників**» проводиться щороку з метою виявлення обдарованих студентів, сприяння реалізації їх здібностей, створення умов для розвитку інтелектуального потенціалу талановитої молоді, творчого самовдосконалення студентської молоді, стимулювання їх інтересу до дослідницької роботи, підтримки наукової та творчої роботи студентів, оволодіння ними інноваційними технологіями, популяризація досягнень науки.

1. Самостійна робота студентів Конкурс «Науковий дебют першокурсників» як різновид самостійної роботи

Основні цілі підготовки фахівців в сучасному суспільстві досягаються за умови включеності студентів у різні види діяльності, в тому числі і в діяльність, що вимагає самостійної постановки її мети, планування, самоконтролю і оцінки результату. У зв'язку з цим одна з основних задач навчального процесу сьогодні - навчити студентів працювати самостійно, розвинути здібності до самостійної творчості, повсякденній і планомірній роботі над підручниками, навчальними посібниками, першоджерелами, періодичною літературою і т.д., активної участі в науковій роботі.

Самостійна робота - це цілеспрямована, внутрішньомотивована, структурована самим суб'єктом робота в сукупності виконуваних дій, що коригується ним у процесі та результаті діяльності. Саме так відбувається поглиблення теоретичних знань, освоєння умінь їх практичного застосування, освоєння навичок роботи з першоджерелами та довідковою літературою, оволодіння способами самопізнання і саморозвитку.

Мета і завдання конкурсу «Науковий дебют першокурсників»

Для здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Психологія» робота передбачає розкриття стану та аналізу будь-якої проблеми на основі оглядового зіставлення і аналіз декількох джерел, що з'єднує в собі анотацію і резюме. Виконуючи цю роботу, вони повинні добре уявляти деякі особливості, зумовлені специфікою змісту даної дисципліни. Вона виражена в тому, що науковий стиль характеризується логічністю побудови речень, смисловий точністю, інформативною насиченістю, об'єктивністю при викладі матеріалів і прихованої емоційністю. Термінологічна лексика допомагає реалізувати всі особливості наукового стилю на практиці. Мета даної форми самостійної роботи полягає в тому, щоб розвинути здібності студентів до пошуково-дослідницької діяльності. Робота виконується під керівництвом здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Основні завдання учасника конкурсу при виконанні роботи:

- сформувати навички пошуково-дослідницької діяльності в науковій сфері;
- сформувати і вдосконалити професійно орієнтовані компетенції.

Підготовка та написання роботи сприяють:

- розвитку навичок бібліографічного пошуку необхідної наукової літератури (на паперових носіях, в електронному вигляді);
- придбання досвіду правильного оформлення почерпнутої з наукових джерел інформації;
- придбання навичок використання сучасних методів в практиці наукової комунікації.

Методичні рекомендації призначені забезпечити учасників конкурсу «Студентський науковий дебют» спеціальності «Психологія» інформацією щодо вимог до організації виконання, змісту та оформлення робіт.

2. Структура конкурсної наукової роботи та вимоги до її змісту

Автор повинен показати, що нового, актуального і цікавого він дізнався в процесі дослідження, як та чи інша проблема висвітлюється в прочитаній літературі, які висновки з прочитаного він може зробити у результаті.

Основні елементи роботи та порядок їх розташування наступні:

- титульний лист;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- бібліографічний список використаної літератури;
- додатки (за необхідності);
- презентація (за можливості, але заохочується).

Титульний лист - це інформація про вихідні дані роботи. Він є першою сторінкою наукової роботи і заповнюється за строго певними правилами (Див. Додаток А). Титульний лист не нумерується.

У **змісті** роботи послідовно викладаються назви її пунктів з зазначенням сторінки, з якої починається кожен пункт. Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті, починатися з великої літери та бути пронумерованими. Зразок оформлення змісту представлений у додатку Б.

Вступ містить обґрунтування актуальності теми, стан вивчення питання, загальний огляд наявної літератури і використаних джерел, мету теоретичного дослідження. Слід досягати стислості і чіткості викладення інформації у вступі. Бажано, щоб початок був яскравим і проблемним, який одразу приверне увагу читача.

Основна частина включає логічне, послідовне, взаємопов'язане викладення проведеного вивчення проблеми, спрямованого на досягнення поставленої в роботі мети. У основній частині висвітлюють стан досліджуваної проблеми на основі огляду вітчизняних і закордонних літературних джерел. Огляд літератури містить систематизований аналіз

розвитку знань за темою курсової роботи з посиланнями на авторів і їх праці. Основна частина включає кілька пунктів, що залежить від потреби у структурі матеріалу.

Висновки – самостійна частина реферату, в якій не слід просто переказувати зміст роботи. У них потрібно висвітлити такі аспекти:

- оцінити ступінь досягнення мети і виконання завдань роботи;
- перерахувати і стисло охарактеризувати відомі наукові підходи досліджених проблеми, а також виділення нових аспектів, дискусійних питань, що підлягають подальшому вивченню;
- визначити, що є цінним у реферованих роботах, що вимагає додаткового аналізу й уточнення, а що викликає сумніви.

Обсяг висновків – 1-2 сторінки [3].

Список використаних джерел включає всі ті літературні джерела, на які є посилання у тексті роботи. Список можна укладати двома способами: в порядку згадування джерел у тексті конкурсної роботи або за абеткою. Всі джерела в списку подаються мовою оригіналу, не перекладаються українською мовою. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно подавати відповідно до вимог державного стандарту (див. додаток Д).

Додатки не є обов'язковою структурною одиницею даної роботи. Їх оформлюють за необхідності включити допоміжний матеріал, що забезпечить повноту та ясність сприйняття матеріалу дослідження. У додатках можна представити таблиці, графіки, діаграми, що займають цілу сторінку або більше однієї сторінки друкованого тексту, і тому не приводяться в основній частині дослідження. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, наприклад, додаток А, додаток Б.

Презентація не є необхідним супроводом доповіді конкурсної

роботи. Але презентація повинна чітко виконувати поставлену мету: допомогти донести необхідну інформацію про об'єкт презентації. Презентація може являти собою поєднання тексту, гіпертекстових посилань, комп'ютерної анімації, графіки, відео, музики та звукового ряду (але не обов'язково всі разом), які організовані в єдине середовище. Крім того, презентація має сюжет, сценарій і структуру, організовану для зручного сприйняття інформації. Відмінною особливістю презентації є її інтерактивність, тобто створювана для користувача можливість взаємодії через елементи управління.

Презентація, створена для підтримки доповіді відрізняється більшою мінімалістичністю і простотою в плані наявності мультимедіа та елементів дистанційного керування, зазвичай не містить тексту, так як текст проговорюється доповідачем, і служить для наочного уявлення його слів.

Презентація, створена для відеодемонстрації, не містить інтерактивних елементів, включає в себе відеоролик про об'єкт презентації, може містити також текст і аудіодоріжку. Різновидом такої презентації є рекламний ролик.

Презентації без використання комп'ютера дають більше можливостей для залучення аудиторії до обговорення і використовувати їх творчий потенціал. Одна з різновидів презентацій без комп'ютера - *Презентації на великих аркушах*. Використання великих листів дозволяє створити цілісну картину і донести її до всіх членів групи; врахувати і відобразити фактори, що викликають зміни в цій картині. Вона дає можливість відобразити схему складного процесу, що полегшує процес його вдосконалення. Створити карту, яка охоплювала б усі важливі сторони питання.

При створенні таких презентацій використовуються найрізноманітніші інструменти: маркери різних кольорів, стікери різних розмірів і кольорів, листівки та колажі і т. п.

При виконанні конкурсної роботи здобувач має здійснити:

– самостійний пошук інформації за визначеною темою;

- відбір існуючої інформації, необхідної для повного висвітлення досліджуваної проблеми, відокремлення цієї інформації від другорядної (в межах теми);
- аналіз та синтез знань та досліджень з проблеми;
- логічне та послідовне розкриття теми;
- узагальнення психологічних знань з проблеми та формулювання висновків з теоретичного огляду матеріалу;
- стилістично правильне оформлення наукової думки, грамотну побудову наукового тексту [2].

3. Рекомендації щодо змісту та виконання роботи з психології

Етапи роботи:

- 1) *організаційний* - знайомство з керівником (студент магістерського рівня вищої освіти), обговорення та обрання теми конкурсної роботи. Щоб написання конкурсної роботи було цікавим і захопливим, треба спробувати самостійно сформулювати проблему свого дослідження, а потім вибрати подібну тему з рекомендованого списку керівником або запропонувати свою. При визначенні теми потрібно враховувати також наявність інформації з цієї проблеми в науковій психологічній літературі. Для цього, по-перше, треба проконсультуватися з викладачем; по-друге, можна звернутися до бібліотечних каталогів (систематичного та алфавітного), скористатися бібліографічними покажчиками (зокрема, щорічно в останньому номері наукового журналу публікують покажчик статей, розміщених у ньому за рік) та електронними каталогами, а також пошуковими системами Інтернету, який є зручним і ефективним помічником у навчанні сучасного студента. Проте не варто намагатися просто «скачати» готову роботу;
- 2) *початковий* - ознайомлення з літературою відповідно до теми. Літературний огляд є спеціальною частиною роботи, в якій наводяться всі зібрані автором літературні дані, показується ступінь вивченості

порушеної теми, викладаються попередні відповіді на питання і завдання, поставлені в першій частині або введенні конкурсної роботи;

3) **основний** - опрацювання тексту конкурсної роботи. Зміст повинен бути конкретним, строго відповідати назві теми, мати гуманітарну спрямованість, наукові достовірні, новітні дані, переконливі пояснення «Гострих» питань, яскраві приклади і докази, чітку послідовність викладу - від простого і відомого до складного і невідомого;

4) **заключний** - оформлення роботи та підготовка до виступу. У цій частині узагальнюються літературні дані. Узагальнення робиться у вигляді заключення, висновків, тез [4] .

Висновки - це коротке узагальнення основних достовірних даних і фактів

Висновки - це узагальнення кожного достовірного факту окремо, коли фактів багато. Висновки повинні бути гранично короткими і чіткими відповідями на завдання реферату.

Тези являють собою короткі або розгорнуті висновки зі вступної, основної і заключної частин роботи. Тези включають виклад основних положень всієї наукової праці студента від початку до кінця.

4. Загальні вимоги до оформлення конкурсних робіт «Науковий дебют першокурсників»

Роботу до конкурсу друкують на одній стороні аркуша білого паперу формату А4: шрифт Times New Roman; розмір шрифту – 14; відстань між рядками – 1,5 інтервали; верхній і нижній – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 10 мм. Щільність тексту повинна бути однаковою. Текст вирівняний за правим та лівим краями. Нумерацію сторінок (окрім титульного) проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці [2].

Кожен структурний елемент змісту роботи починається з нової сторінки. Найменування структурних елементів треба розташовувати по центру рядка без крапки в кінці, без підкреслення, відділяючи від тексту

трьома міжрядковими інтервалами. Заголовки пунктів (відповідно змісту) друкують маленькими літерами (крім першої великої). Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою [2].

Цитування варто звести до мінімуму і вдаватися до нього лише тоді, коли воно справді необхідне. Цитуючи, потрібно дотримуватися кількох формальних правил:

- цитата повинна бути дослівною;
- цитата не повинна бути надто довгою;
- цитата повинна подаватися у лапках і супроводжуватися посиланням на джерело у примітці;
- вилучення певних фрагментів, яке дозволяє уникнути довгого цитування, позначається трикрапкою;
- пояснення, які розривають текст цитати, подаються у квадратних дужках;
- цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються із авторським текстом [5].

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
(при складанні методичних рекомендацій)**

1. Всеукраїнська олімпіада та конкурс наукових робіт з психології: метод. рекомендації до підготовки. / Уклад. Загурська І.С., Гавриловська К.П. Житомир, 2017. 36 с.
2. Методичні рекомендації до виконання, оформлення та захисту курсових і магістерських робіт здобувачів спеціальності «Психологія». / Укл. Меднікова Г.І., Підчасов Є.В. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 48 с.
3. Подоляк Л.Г. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи : практикум : навч. посіб. Київ : Каравела, 2008. 336 с.
4. Вимоги до оформлення рефератів. <http://kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/13/2013/11>

ДОДАТКИ**Додаток А****Приклад титульного аркушу конкурсної роботи**

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет психології і соціології

Кафедра психології

КОНКУРСНА РОБОТА

з психології «Науковий дебют першокурсників»

на тему: «Проблема цифрової залежності молоді»

Здобувача вищої освітипершого (бакалаврського) рівня
першого року навчання (14-П група)
в галузі знань05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія**Іваненко Ірини Володимирівни****Науковий керівник:**здобувач другого (магістерського)
рівня освіти**Зайцева Ольга Сергіївна****Члени комісії:**_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)

Додаток Б**Зразок оформлення змісту
ЗМІСТ**

Вступ.....	3
1. Цифрові технології у сучасному житті	4
1.1. Особливості зайнятості та дозвілля сучасної молоді.....	6
1.2. Механізми психологічного впливу цифрових технологій.....	9
1.3. Останні дослідження проблеми цифрової залежності молоді.....	11
Висновки.....	15
Список використаних джерел.....	17
Додатки.....	18

Додаток В
Зразок заяви

ЗАЯВА НА УЧАСТЬ У КОНКУРСІ
«Науковий дебют першокурсників»

1. Прізвище, ім'я, по-батькові учасника	
2. Назва конкурсної роботи	
3. Місце навчання (заклад, факультет, група)	
4. Контактний телефон (моб. тел.)	
5. Електронна пошта (e-mail)	
6. Сертифікат учасника потрібен (вибрати потрібне)	так / ні

Додаток Д
Приклади оформлення бібліографічного опису відповідно
ДСТУ 8302:2015.

Книги (один, два або три автори)

Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.

Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.

Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.

Книги (чотири та більше авторів)

Аракелов Г. Г., Жариков Н. М., Зеер Э. Ф., Соколова Е. Т. Учителям и родителям о психологии подростка. Москва: Высшая школа, 1990. 304 с.

Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.

Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

Автор(и) та редактор(и)/упорядники

Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.

Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.

Без автора

Психологія : підр. для студентів вищих навч. закл. / кол. авторів ; за ред. І. Ф. Прокопенка. Харків : Фоліо, 2012. 863 с.

Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.

Частина продовжаного видання (збірки наукових праць) незалежно від кількості авторів

Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.

Даниленко Н. М., Меднікова Г. І. Проблема ставлення особистості до власної зовнішності в психологічній науці. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія*. Харків, 2018. Вип. I (57). С. 67–77.

Частина періодичного видання (журнал, газета) незалежно від кількості авторів

Помазова О. В. Дослідження ефективності програми розвитку самосвідомості у підлітків з суб'єктивним переживанням самотності. *Журнал «Науковий огляд»*. 2019. № 6 (59). С. 141–156.

Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. *Урядовий кур'єр*. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.

Частина матеріалів конференцій (тези, доповіді)

Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. *Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.

Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук* : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.

Електронні ресурси

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007.
URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.

Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. *Наука та інновації*. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin12.06.006>.

Навчальне видання

Укладачі:

Абсалямова Л.М., Даниленко Н.В.

Методичні рекомендації до виконання, оформлення та презентації робіт на конкурс «Науковий дебют першокурсників» здобувачів спеціальності «Психологія»

Відповідальний за випуск: Хомуленко Т.Б.

Комп'ютерна верстка:

Коректори:

Підписано до друку Формат 60x90/16

Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк.

Обл.-вид. арк.

Електронне видання